

ΑΡΧΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ
ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ

Αθήνα, 10-09-2019

Αριθ. Πρωτ.: Γ/ΕΞ/6122/10-09-2019

Α Π Ο Φ Α Σ Η ΑΡ. 21/2019

Η Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα συνήλθε στην έδρα της την Τρίτη 04.07.2019 και ώρα 09:30, μετά από πρόσκληση του Προέδρου της, προκειμένου να εξετάσει την υπόθεση που αναφέρεται στο ιστορικό της παρούσας. Παρέστησαν ο Πρόεδρος της Αρχής, Κ. Μενουδάκος και τα τακτικά μέλη της Αρχής Σ. Βλαχόπουλος, ως εισηγητής, Χ. Ανθόπουλος, Κ. Λαμπρινουδάκης, καθώς επίσης και το αναπληρωματικό μέλος της Αρχής Ε. Δημογεροντάκης σε αντικατάσταση του τακτικού μέλους Ε. Μαρτσούκου, οι οποίοι, εάν και εκλήθησαν νομίμως και εγγράφως, δεν προσήλθαν λόγω κωλύματος. Δεν προσήλθαν, λόγω κωλύματος, αν και εκλήθησαν νομίμως και εγγράφως τα τακτικά μέλη της Αρχής Κ. Χριστοδούλου και Α. Συμβώνης και τα αναπληρωματικά μέλη Γ. Νούσκαλης και Π. Ροντογιάννης. Στη συνεδρίαση παρέστησαν, επίσης, με εντολή του Προέδρου, οι Λ. Ρούσσος και Γ. Ρουσόπουλος, ΕΕΠ-Πληροφορικοί ως βοηθοί εισηγητή, οι οποίοι παρέσχαν διευκρινίσεις και αποχώρησαν πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, και η Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου, υπάλληλος του Τμήματος Διοικητικών Υποθέσεων της Αρχής, ως γραμματέας.

Η Αρχή έλαβε υπόψη της τα ακόλουθα:

Υποβλήθηκαν στην Αρχή οι υπ' αριθμ. πρωτ. Γ/ΕΙΣ/{1580/27-02-2017, 1582/27-02-2017, 1064/07-02-2018, 1092/07-02-2018, 1096/07-02-2018, 2318/22-03-2018, 3006/19-04-2018, 3009/20-04-2018, 3011/20-04-2018} καταγγελίες, όπως συμπληρώθηκαν (βλ. παράρτημα) από τον Α, σχετικά με την εγκατάσταση συστημάτων βιντεοεπιτήρησης σε σχολικές μονάδες εντός του δήμου Κύριο σημείο των καταγγελιών είναι ότι οι διευθυντές των σχολείων τοποθετούν κάμερες για να αντιμετωπίσουν το πρόβλημα των γκράφιτι στα σχολικά κτίρια. Επομένως,

σύμφωνα με τον καταγγέλλοντα, σκοπός των εν λόγω εγκαταστάσεων ήταν η προστασία τους από τα γκράφιτι. Κατά την εξέταση των καταγγελιών, η Αρχή απέστειλε έγγραφα στις διευθύνσεις των σχολικών μονάδων, με τα οποία ζήτησε διευκρινίσεις σχετικά με τα εν λόγω συστήματα βιντεοεπιτήρησης. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων οι διευθύνσεις των μονάδων απάντησαν στην Αρχή, αποστέλλοντας διάφορα στοιχεία, όπως στιγμιότυπα από τις λαμβανόμενες εικόνες και ενημέρωση σχετικά με την διαδικασία που ακολουθήθηκε για την εγκατάσταση των συστημάτων.

Η Αρχή με το υπ. αρ. πρωτ. Γ/ΕΞ/1013/07-02-2019 έγγραφό της ζήτησε τις απόψεις του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας και Θρησκευμάτων σχετικά με τον ορισμό του υπευθύνου επεξεργασίας τέτοιων συστημάτων εγκατεστημένων σε σχολικές μονάδες. Το Υπουργείο απάντησε με το υπ. αρ. πρωτ. ... (αρ. πρωτ. Αρχής Γ/ΕΙΣ/1976/13-03-2019) έγγραφό του, προσδιορίζοντας τις αρμοδιότητες των εμπλεκόμενων φορέων, όπως προβλέπονται στη νομοθεσία. Σύμφωνα με το έγγραφο αυτό, η διαχείριση των σχολικών χώρων κατά τον χρόνο μη λειτουργίας των σχολικών μονάδων ανήκει στην αρμοδιότητα των Δήμων, στους οποίους έχει περιέλθει η κυριότητα των σχολικών κτιρίων, καθώς και εν γένει της κινητής και ακίνητης σχολικής περιουσίας, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 5 του ν. 1894/1990 (ΦΕΚ Α'110), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει. Περαιτέρω, η αρμοδιότητα της συντήρησης, καθαριότητας και φύλαξης των σχολικών κτιρίων, καθώς και κάθε άλλη αρμοδιότητα που αφορά τα σχολικά κτίρια ανήκει, επίσης, στους Δήμους σύμφωνα με το άρθρο 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν.3463/2006, ΦΕΚ Α'114), όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει), το οποίο, ορίζει μεταξύ άλλων τα εξής: *«1. Οι δημοτικές και οι κοινοτικές αρχές διευθύνουν και ρυθμίζουν όλες τις τοπικές υποθέσεις, σύμφωνα με τις αρχές της επικουρικότητας και της εγγύτητας, με στόχο την προστασία, την ανάπτυξη και τη συνεχή βελτίωση των συμφερόντων και της ποιότητας ζωής της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες των Δήμων και Κοινοτήτων αφορούν, κυρίως, τους τομείς: (...) στ) Παιδείας, πολιτισμού και αθλητισμού, στον οποίο περιλαμβάνεται, ιδίως: (...) 1. Η κατασκευή, διαχείριση και βελτίωση των υλικοτεχνικών υποδομών του εθνικού συστήματος της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας Παιδείας και ιδιαίτερα η συντήρηση, η καθαριότητα και η φύλαξη των σχολικών κτιρίων. (...) 14. Η συγκρότηση επιτροπής καταλληλότητας και επιλογής οικοπέδου για την ανέγερση διδακτηρίου, καθώς και επιλογής οικοπέδου μετά κτιρίου κατάλληλου να χαρακτηριστεί ως διδακτήριο. (...) 15. Η απαλλοτρίωση οικοπέδων για τις ανάγκες της σχολικής στέγης, καθώς και η ανέγερση σχολικών κτιρίων. 16. Η*

μίσθωση ακινήτων για τη στέγαση δημόσιων σχολικών μονάδων, η στέγαση και συστέγαση αυτών και σε περίπτωση συστέγασης ο καθορισμός της αποκλειστικής χρήσης ορισμένων χώρων του διδακτηρίου, από κάθε σχολική μονάδα, καθώς και της κοινής χρήσης των υπολοίπων χώρων και των ωρών λειτουργίας της κάθε συστεγαζόμενης σχολικής μονάδας. 17. Η διάθεση διδακτηρίου για άλλες χρήσεις κοινής ωφέλειας ή για την πραγματοποίηση εκδηλώσεων, κοινού ενδιαφέροντος, σε συνεργασία με τη Σχολική Επιτροπή. (...) 25. Η κατανομή πιστώσεων στις Σχολικές Επιτροπές για την επισκευή και συντήρηση των σχολικών κτιρίων. (...)».

Η Αρχή, μετά από εξέταση των στοιχείων του φακέλου, αφού άκουσε τον εισηγητή και τις διευκρινίσεις από τους βοηθούς εισηγητή, οι οποίοι αποχώρησαν μετά τη συζήτηση της υπόθεσης και πριν από τη διάσκεψη και τη λήψη απόφασης, μετά από διεξοδική συζήτηση

ΣΚΕΦΤΗΚΕ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟΝ ΝΟΜΟ

1. Στο άρθρο 4 παρ. 1 του ΓΚΠΔ ορίζονται ως «δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα»: κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο («υποκείμενο των δεδομένων»): το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου. Περαιτέρω, στο άρθρο 77 παρ. 1 του Κανονισμού ορίζεται ότι «*Με την επιφύλαξη τυχόν άλλων διοικητικών ή δικαστικών προσφυγών, κάθε υποκείμενο των δεδομένων έχει το δικαίωμα να υποβάλει καταγγελία σε εποπτική αρχή, ιδίως στο κράτος μέλος στο οποίο έχει τη συνήθη διαμονή του ή τον τόπο εργασίας του ή τον τόπο της εικαζόμενης παράβασης, εάν το υποκείμενο των δεδομένων θεωρεί ότι η επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που το αφορά παραβαίνει τον παρόντα κανονισμό.*» Παρόμοια διάταξη για τον ορισμό του υποκειμένου των δεδομένων απαντάται στον ν. 2472/1997 (βλέπε άρ. 2 παρ. α'). Σύμφωνα δε με το άρθρο 19 παρ. 1 εδαφ. ιγ' του νόμου αυτού, η Αρχή

εξετάζει τα παράπονα των υποκειμένων των δεδομένων σχετικά με την εφαρμογή του νόμου και την προστασία των δικαιωμάτων τους, όταν αυτά θίγονται από την επεξεργασία δεδομένων που τους αφορούν.

2. Στις εξεταζόμενες περιπτώσεις ο καταγγέλλων με τα έγγραφά του δεν διευκρινίζει αν αποτελεί υποκείμενο των δεδομένων. Όπως προκύπτει δε από τα περιεχόμενα των εγγράφων αυτών, οι καταγγελίες υποβλήθηκαν από γενικότερο ενδιαφέρον για την τήρηση της νομιμότητας της επεξεργασίας, ιδίως εν όψει του φαινομένου των γκραφίτι, ενώ από κανένα στοιχείο δεν προκύπτει ότι η επεξεργασία επηρεάζει τον καταγγέλλοντα, όπως με τη λήψη της δικής του εικόνας. Συνεπώς, ο ίδιος δεν αποτελεί υποκείμενο των δεδομένων και, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην προηγούμενη σκέψη, οι καταγγελίες του δεν υποβάλλονται παραδεκτώσ. Εξάλλου, δεν έχει υποβληθεί στην Αρχή σχετική καταγγελία από υποκείμενα των δεδομένων (π.χ. μαθητές, δασκάλους, γονείς). Η Αρχή όμως αποφασίζει να εξετάσει την υπόθεση αυτεπαγγέλτως, στον βαθμό που κρίνεται απαραίτητος.
3. Ως υπεύθυνος επεξεργασίας ορίζεται, στο άρθρο 4 παρ. 7 του ΓΚΠΔ, *«...το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους»*. Περαιτέρω, ως εκτελών την επεξεργασία ορίζεται στην επόμενη παράγραφο *«το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που επεξεργάζεται δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα για λογαριασμό του υπευθύνου της επεξεργασίας»*. Εξάλλου, το υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής, σε σχέση με τον δημόσιο τομέα, της έννοιας του υπευθύνου επεξεργασίας, η οποία αποτελεί αυτόνομη έννοια του ενωσιακού δικαίου, και, ειδικότερα, σε σχέση με το περιεχόμενο των όρων δημόσια αρχή και δημόσια υπηρεσία, συναρτάται με τη διοικητική οργάνωση των εθνικών εννόμων τάξεων, στο πλαίσιο της οποίας προέχον για τον προσδιορισμό του υπευθύνου επεξεργασίας είναι το λειτουργικό κριτήριο. Δηλαδή, υπεύθυνος επεξεργασίας είναι αυτός που καθορίζει τον σκοπό ή/και τα ουσιώδη, τουλάχιστον, στοιχεία του τρόπου της επεξεργασίας (πρβλ. για την έννοια του υπευθύνου και εκτελούντος την

επεξεργασία τη Γνώμη 1/2010 της ΟΕ του Άρθρου 29, στην οποία και αναφέρεται, μεταξύ άλλων, ότι ο καθορισμός των στόχων και του τρόπου ισοδυναμεί με τον καθορισμό, αντίστοιχα, του «γιατί» και του «πώς» ορισμένων δραστηριοτήτων επεξεργασίας). Στη Δημόσια Διοίκηση το λειτουργικό κριτήριο συνάπτεται κατ' αρχήν με τις αρμοδιότητες συγκεκριμένης αρχής, υπηρεσίας ή νομικού προσώπου δημοσίου δικαίου, οι οποίες, επιπλέον, πρέπει στην πράξη να ασκούνται από τους φορείς τους, δεδομένου ότι η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων από δημόσια υπηρεσία πρέπει να λειτουργεί και να αναπτύσσει τις συνέπειές της στο πλαίσιο του κράτους δικαίου και της αρχής της νομιμότητας. Όπως δε παγίως γίνεται δεκτό, σύμφωνα με την αρχή της νομιμότητας, που λειτουργεί ως περιοριστικό όριο της διοικητικής δράσης, η διοικητική ενέργεια πρέπει να είναι σύμφωνη προς τον κανόνα δικαίου που διέπει τη δράση της.

4. Περαιτέρω, η εγκατάσταση και λειτουργία συστήματος βιντεοεπιτήρησης από, μεταξύ άλλων, δημόσιες αρχές, για τον σκοπό της προστασίας προσώπων και αγαθών, επιτρέπεται μόνο στους χώρους τους οποίους διαχειρίζονται (άρθρο 14 παρ. 5 του ν. 3917/2011) και σύμφωνα με τις κατευθυντήριες οδηγίες της Αρχής. Όπως έχει ήδη ορίσει η Αρχή στο άρθρο 2 της οδηγίας 1/2011, ο σκοπός αυτός δικαιολογείται από το έννομο συμφέρον ή τη νομική υποχρέωση του ιδιοκτήτη ή του διαχειριστή ενός χώρου να προστατεύσει από παράνομες πράξεις τον χώρο καθώς και τα αγαθά που ευρίσκονται εκεί και μπορεί να επιδιώκεται, μεταξύ άλλων, από την οικεία δημόσια αρχή που διαχειρίζεται ή έχει κατά την κείμενη νομοθεσία σχετική αρμοδιότητα σε κάποιον συγκεκριμένο χώρο. Ειδικότερα, η προστασία προσώπων ή/και αγαθών με συστήματα βιντεοεπιτήρησης μπορεί να επιδιώκεται από την οικεία δημόσια ή δημοτική αρχή ή νομικό πρόσωπο δημοσίου δικαίου (ΝΠΔΔ) που διαχειρίζεται ή έχει κατά την κείμενη νομοθεσία σχετική αρμοδιότητα σε κάποιον συγκεκριμένο χώρο.
5. Όπως προκύπτει από την εφαρμοστέα νομοθεσία, σύμφωνα και με όσα εκτίθεται στην απάντηση του ΥΠΠΕΘ, το Υπουργείο δια των σχολικών μονάδων και των λοιπών υπηρεσιών του, δεν θεωρείται υπεύθυνο επεξεργασίας για τα δεδομένα ήχου και εικόνας των συστημάτων βιντεοεπιτήρησης που εγκαθίστανται σε σχολικούς χώρους και λειτουργούν αποκλειστικά εκτός του χρόνου λειτουργίας των σχολείων διότι, σύμφωνα με τα ανωτέρω εκτεθέντα,

δεν έχει αρμοδιότητα καθορισμού του σκοπού και του τρόπου της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών, ούτε και εν τοις πράγμασι λαμβάνει κάποια σχετική απόφαση ή προβαίνει σε σχετική επεξεργασία, δεδομένου ότι, κατά τις προαναφερόμενες διατάξεις του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, οι αρμοδιότητες συντήρησης, καθαριότητας και φύλαξης ανήκουν στους Δήμους. Εξάλλου, στο άρθρο 204 παρ. 8 του ν. 4610/2019 (ΦΕΚ Α΄), ορίζεται ότι: «*Η καταγραφή ήχου ή εικόνας μέσω τέτοιων συστημάτων, εγκατεστημένων στους χώρους των ως άνω δημόσιων σχολικών μονάδων από τους Δήμους, επιτρέπεται στο πλαίσιο άσκησης της αρμοδιότητάς τους για φύλαξη των σχολικών κτιρίων, σύμφωνα με την υποπερίπτωση 1 της περίπτωσης Στ΄ του Κεφαλαίου Ι΄ του άρθρου 75 του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 3463/2006, Α΄ 114), μόνο κατά τον χρόνο μη λειτουργίας των σχολικών μονάδων.*». Συνεπώς, ένα δημόσιο σχολείο δεν έχει δυνατότητα να χρησιμοποιεί σύστημα βιντεοεπιτήρησης κατά τις ώρες που αυτό λειτουργεί, ενώ κατά τις ώρες μη λειτουργίας της σχολικής μονάδας εκάστοτε Δήμος έχει αρμοδιότητα για την προστασία του χώρου και άρα μόνο αυτός μπορεί να αποτελεί τον υπεύθυνο επεξεργασίας.

6. Στις υπό εξέταση περιπτώσεις διαπιστώνεται ότι τα περισσότερα συστήματα βιντεοεπιτήρησης έχουν εγκατασταθεί χωρίς την άμεση εμπλοκή των υπηρεσιών του Δήμου Συνεπώς, και δεδομένου ότι, όπως εκτίθεται ανωτέρω, μόνο ο Δήμος στον οποίο βρίσκεται η δημόσια σχολική μονάδα αποτελεί τον υπεύθυνο επεξεργασίας, αυτός οφείλει να προβεί σε όλες εκείνες τις ενέργειες που διασφαλίζουν την τήρηση της νομοθεσίας για την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως δε τις διατάξεις του ΓΚΠΔ και τα οριζόμενα στο άρθρο 18 της Οδηγίας 1/2011 της Αρχής.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

Η Αρχή:

1. Κρίνει σκόπιμο να διαβιβάσει τους φακέλους με τις υποθέσεις στον Δήμο ..., ο οποίος νομιμοποιείται να δρα ως υπεύθυνος επεξεργασίας για τα συστήματα βιντεοεπιτήρησης των εν λόγω δημόσιων σχολείων. Επισημαίνεται ιδιαίτερα ότι τα υποκείμενα των δεδομένων πρέπει να

ασκούν τα σχετικά προς τα συστήματα αυτά δικαιώματά τους προς τον Δήμο ... και ότι ο Δήμος οφείλει να ικανοποιεί τα δικαιώματα των υποκειμένων που απορρέουν από τον ΓΚΠΔ.

2. Θέτει στο αρχείο τις καταγγελίες που αναφέρονται στο ιστορικό της παρούσης ως μη υποβληθείσες από υποκείμενο επεξεργασίας.

Ο Πρόεδρος

Η Γραμματέας

Κωνσταντίνος Μενουδάκος

Ειρήνη Παπαγεωργοπούλου